

szerek alkalmazására céltudatosan nem nevelődnek, hanem ehelyett legzsengőbb ifjúsága óta a harcias felkészültség, az ellenség megsemmisítésére irányuló módszerek és furfang képzetvilágában élne.

Németország jövő pedagógiájának mindenekelőtt szem előtt kell tartania, hogy nemcsak katonanépet, hanem elsősorban olyan férfiakat kell nevelnie, kiknek nagy kultúrhagyományokat kell megőrizniök s akik hivatottak arra, hogy a közönségesnek, az aljasnak a világban való hatalmával magas szellemi törekvéseik és vallás-erkölcsi eszményük erejével szálljanak szembe. A katonai védekezés az állam külső védelmének épenséggel nem az egyedüli módja. Egy egész nép minden erejének eme egyoldalú módszerrel való összpontosítása az illető nép lelkületében nagyon könnyen összeférhetetlen és kihívó alaphangulatot teremt, amely az állam nyugodt fejlődését nagyban veszélyezteti s a szomszédok támadását szinte csalogatja. Az állam valódi védegre nemcsak fegyvereiben, hanem a megegyezésre s önfegyelmzésre irányuló akarat valódi, becsületos békeszeretetében is rejlik. A modern népek a védelem e módját nagyon is elhanyagolták. Hogyha ebből a háborúból csak azt a tanulságot fogják levonni, hogy a védekezés szempontjából csupán a katonai előkészületeket kell fokozni, akkor F. azt hiszi, hogy az európai műveltség vége felé közeledik s hogy annak az összes kultúrörököt a katonai véderő szolgálatába rendelő eljárásnak óriási örületéről az emberiséget már csak egy világtörténelmi összeroskadás fogja meggyőzhetni.

Riegler Ernő.

A holnap iskolája.

«Aki szabályszerűen és lelkiismeretesen leszavaz választásokon és nem volt még bezárva, az azért még nem jó polgár. A jó polgár tettelesen résztvesz szomszédsága sötét foltjainak tisztává és vidámmá tételében; otthonát szereti, bármily kicsiny az; növekvő szellemi érdeklődéssel foglalkozik környéke jólétének emelésével és buzgó hazafias reményt táplál nemzete jövője iránt.» Ilyen polgárokat akar nevelni a holnap iskolája, amint azt Walter S. Hinchman¹ *The American School* c. könyvében leírja. Helyesebben csak a jövő középiskolájának programját adja, mert az elemi iskolával és egyetemmel csak annyiban foglalkozik, amennyiben ez tárgyának megérthetésére feltétlenül szükséges.

Mivel a növendék szellemi, erkölcsi és testi fejlődését épp úgy

¹ Walter S. Hinchman: *The American School*. Garden City New-York, Doubleday, Page & Company. 1916. 104—128 l.: *The School of To-morrow*.

befolyásolja az iskolai nevelés, mint az iskolán kívül nyert benyomások, az iskolai foglalkozást úgy kell szervezni, hogy annak hatása a tanuló szabad idejében is érezhető legyen. Nem szabad túlságos ellenőrzéssel terhelni a gyermeket, sem iskolán kívüli dolgokkal kellenén túl igénybe venni, mint ahogy azt az amerikai iskola teszi, amely kertészkedéssel, földműveléssel, iskolai ujságok szerkesztésével, zene-tanítással, esti tanfolyamokkal, sőt még kereskedelmi árusítással is foglalkoztatja növendékeit. E túlságos foglalkoztatás elnyomja önálló fejlődésüket. Elég, ha a tanító szoros együttműködésben van az otthonnal és a szülőknél érdeklődik tanítványa érdekköre iránt. Ha az iskolai haladásban normális fejlődés jeleit látja, ez a tanítvány ki-elégítő haladásának jele.

Ez általános elvek alapján egy jól tagozott, összefüggő iskolai rendszer szükséges, amely az elemi iskolától az egyetemig terjed és amelyben a felsőbb iskola az alsóbbnak munkájára épít, az alsó pedig előkészíti a felső munkáját. Ennek a rendszernek célja az egyéniség általános nevelése, tehetségeinek, ízlésének, ítélőképességének és jellemének fejlesztése, szóval az egyén előkészítése az életre. Ez iskola-rendszer tengelye a középiskola, amelyből a hat éves típust tartja a szerző legcélszerűbbnek. Ez a hat év két részre oszlanék: négy éves és két éves tanfolyamra. A teljes hat évet csak az végezné el, aki egyetemre készül, a négy évest az, aki valamelyik szakiskolába megy. Ezáltal fölöslegessé válnék az elemi iskola VII. és VIII. osztályának elvégzése, míg az általános műveltség, amelynek emelése Amerikában oly annyira szükséges, emelkednék, mert többen járnának a középiskolába azok közül, akik ma az elemi iskolában befejezik általános tanulmányaikat.

Az iskolai év szeptember 10-től június 20-ig, kilenc hónapon át tartana, karácsonykor tíz napi, március végén egy heti szünidővel. Ez a beosztás azonban nem lenne általánosan kötelező, mert pl. a földművelő-vidékeken úgy kell az iskolai évet rendezni, hogy a gyermek a mezei munkában szüleinek segíthessen. Az így elmulasztottak hat-nyolc hetes tanfolyammal volnának pótlandók. Naponkint délelőtt 9-től 1-ig tartana a tanítás, kellő szünetekkel az üdülésre és testi gyakorlatokra. Délután 1—2-ig villásregeli, 2—3-ig tanulás, 3—5-ig tornázás; e két utóbbi felügyelet alatt. Naponkint 6—7 órai könyvmunkával, 2 órai tervszerű játékkal foglalkoztatná a növendékeket; ezenkívül esnének a tanítványok iskolán kívüli elfoglaltságai. Iskolai könyvtárak és játékterek volnának mindenütt létesítendőek. Szerda és szombat délután szabad volna.

Az ellenőrzést legfelső fokon az Egyesült-Államok által Washingtonban felállítandó 6—8 szakosztályból álló szövetségi hivatal gya-

korolná, élén egy főfelügyelővel (Chief Commissioner). Ez a hivatal elegendő működési teret engedne az állami és helyi felügyeletnek is, nem uniformizálná túlságosan a közoktatást, megakadályozná a helyi hatóságok kelletlen túlmenő beavatkozását az iskola dolgaiba és ezáltal lehetővé tenné az egyéniség szabad fejlődését.

A két nem együttnevelését nem tartja célszerűnek, mert a lányok szellemi tekintetben is előbb fejlődnek, mint a fiúk; erkölcsi tekintetben azonban semmi kivetni valót nem talál az együttnevelésben, mert otthon is együtt vannak a fiúk és leányok. Mindazáltal úgy véli, hogy a jövő nem a két nemzet együttnevelő iskoláé. A vallástalan iskolák híve, bár úgy látja, hogy Amerikában a közel jövőben mindenhová behozzák a vallástanítást.

Hinchman szerint a «holnap iskolája» olyan nyilvános és bennlakással egybekötött magániskola, amely az otthon utasításai szerint, felügyeletével és együttműködésével arra törekszik, hogy a fejlődő egyéniség szellemi, erkölcsi és testi életét és jellemét lehetőleg kifejlessze. A nyilvános iskolában észszerű egység lesz, állami ellenőrzéssel, a helyi kérdésekben a helyi tekintélyek bevonásával és szigorú felügyelettel.

A «holnap»-nak ez az iskolája amerikai viszonyokhoz alkalmazkodik; azok sokban különböznek ugyan a mieinktől, Hinchman gondolatai között mégis van olyan, amely a mi iskoláinkra is alkalmazható.

Munkácsy Kálmán.

Népkönyvtárak és a népművelés.

A nagy világfelfordulás végére érünk. Mindenekelőtt való feladatunk, hogy azt a rettenetes rombolást, amelyet népeink lelkében okozott, eltüntessük. Azok az események, melyeket népünk a háború folyamán átélt, teljesen kiforgatták régi egyszerű erkölcséből. Az öldöklésnek minden emberi képzeletet meghaladó nagysága, az itthoni visszaélések szakadatlan láncolata, melyek már elviselhetetlen nyomorúságba döntötték a hadbavonultak itthonmaradottjait, népünk erkölcsi érzését és minden nemesben való hitét alapjában ingatták meg.

Népművelésünk s ennek szolgálatában álló intézményeink mindig mostoha gyermekei voltak a mindenkori kormánynak, most azonban a jóratörő emberies eszmék diadalrajutása után ennek másként kell lennie! Rendkívüli feladatok hárulnak közművelődési intézményeinkre, ha rendeltetésük szerint részt kérnek abból a népművelő munkából, mely hivatva van visszaadni népünknek igazi énjét, ha segítségünkre akarnak lenni annak elérésében, hogy a jó és nemes számára nyitott ajtó legyen népünk lelkén.